

VÀI NÉT VỀ ĐẠI HỘI XÃ HỘI HỌC THẾ GIỚI LẦN THỨ X (MÊHICÔ 1982)

HỒ HAI THUY

ĐẠI HỘI xã hội học thế giới lần thứ X họp tại thủ đô Mêhicô từ ngày 16 đến ngày 21 tháng tám năm nay dưới chủ đề chung (*Lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội học*).

Hàng trăm vấn đề xã hội nóng bỏng của thời đại chúng ta được đưa ra thảo luận giữa gần 4000 đại biểu đến từ ngót 100 nước khác nhau.

Kể từ ngày thành lập (1949) với mục tiêu chủ yếu là “phối hợp các nghiên cứu xã hội học, phát triển các quan hệ khoa học giữa các nhà xã hội học, đảm bảo việc trao đổi thông tin khoa học”. Hội xã hội học quốc tế (một tổ chức được U.N.E.S.C.O. bảo trợ) đã tiến hành các Đại hội khoa học thường kỳ ba năm một lần (trong khoảng thời gian từ 1950 đến 1962) rồi sau đó 4 năm một lần.

Đại hội lần thứ X này gồm có 3 phần chính:

I. - CHƯƠNG TRÌNH CHÍNH THỨC

A. Ba phiên họp toàn thể:

1. Nghe báo cáo của Chủ tịch Hội Xã hội học quốc tế về “Lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội học”, có bình luận của một số nhà xã hội học nổi tiếng

2) Thảo luận về những vấn đề toàn cầu dưới ánh sáng của lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội.

3) Tổng kết, đánh giá những công việc đã làm được theo chủ đề chính và các chủ đề phụ của Đại hội. Tình hình hiện nay của lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội.

B. Năm hội nghị chuyên đề:

1) *Các vai trò của nhà xã hội học và mối quan hệ giữa lý thuyết xã hội học với thực tế xã hội.* - gồm các đề tài: Vai trò của nhà xã hội học đối với việc kế hoạch hóa và cai trị của Chính Phủ. Vai trò của nhà xã hội học đối với quản lý công nghiệp và xung đột trong lao động. Những vấn đề xã hội: các hướng đi lý thuyết và văn hóa vượt quá giới hạn chuyên ngành, quan hệ giữa xã hội học với tâm lý học xã hội trong vấn đề ra quyết định về chính sách xã hội, những ràng buộc và điều kiện xã hội trong việc ứng dụng các tri thức xã hội học.

2) *Những sự phát triển gần đây của lý thuyết xã hội học.* - gồm các đề tài : Xem xét lại nhưng mối quan hệ giữa các hệ khái niệm xã hội học vĩ mô cũng như vi mô mới. Tính phổ biến và việc địa phương hoá trong lý thuyết xã hội học. Xem lại những lý thuyết kinh điển của những năm 80, những khuynh hướng mới trong lý thuyết mác-xít, xã hội học về các hệ khái niệm xã hội học, mô hình toán học và lý thuyết xã hội học.

3) *Lý thuyết xã hội học về biến đổi xã hội.* - gồm các đề tài: Suy nghĩ lại về sự phát triển, sự thay đổi các hệ khái niệm: những mâu thuẫn, xung đột và chiến lược của biến đổi xã hội, tái sản xuất xã hội trong lý thuyết xã hội học, động viên xã hội và các biến đổi xã hội. Lý thuyết và thực tế về các phong trào, các tộc người và địa phương các tộc người thiểu số, các nền kinh tế song song và ngoại vi trong lý thuyết xã hội học. Những vấn đề chỉ báo xã hội: vai trò của các chỉ báo này trong sự phát triển xã hội.

4) *Những hoàn cảnh phát triển lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội.* - gồm các đề tài : Những khía cạnh xã

hội học về chiến tranh và hòa bình, văn minh thế giới và văn minh địa phương trong sự hài hòa và căng thẳng, chính quyền, chủ quyền và khái niệm về Nhà nước, công ty siêu quốc gia, và các quốc gia, phát triển lý thuyết xã hội học trong các ngành: giáo dục, pháp luật và y tế, những điều kiện và hậu quả của các khía cạnh xã hội về biến đổi kỹ thuật và chuyên giao kỹ thuật, điều kiện xã hội của sự phát triển cá nhân, chất lượng sống và lối sống.

5) *Những tác nhân của thực tế xã hội xét về mặt lịch sử và so sánh* .- gồm các đề tài: Kế hoạch hóa và thực hiện nghiên cứu xã hội và an ninh xã hội, phát triển nông thôn và cải cách ruộng đất, giáo dục và phát triển, các phong trào công nhân ở ngã tư đường, những khía cạnh xã hội học của các phong trào nông dân, những chiến lược đấu tranh cho quyền bình đẳng của phụ nữ, những phong trào xã hội, văn hóa, chính trị mới và sự xuất hiện những vấn đề mới, hệ tư tưởng, thông tin đại chúng và việc “sản xuất” ra hiện thực. Khủng hoảng về thân phận các đảng phái chính trị.

II - NHỮNG PHIÊN HỌP CỦA 37 TIỂU BAN NGHIÊN CỨU CHÍNH THỨC.

Cho đến nay, Hội Xã hội học quốc tế đã tổ chức 37 tiểu ban nghiên cứu, trong mỗi kỳ Đại hội, các tiểu ban này đều chủ trì những phiên họp riêng (để người đọc có thể theo dõi sự trưởng thành của đội ngũ các nhà xã hội học các nước xã hội chủ nghĩa, nhằm hiểu rõ thêm phần phân tích dưới đây về sự tham gia tích cực và xu thế tất thắng của xã hội học mác xít, phiên họp nào do các nhà xã hội học các nước xã hội chủ nghĩa chủ trì, chúng tôi ghi tên nước đó trong ngoặc đơn, nếu cùng chủ trì với một đại diện của nước khác, sẽ ghi thêm dấu *).

Tiểu ban 1: - Các lực lượng vũ trang và việc giải quyết xung đột, Có các phiên họp về: An ninh và đe dọa quân sự là một vấn đề cảm thụ; Các học thuyết về an ninh quốc gia: lý thuyết và thực tế ở Mỹ la tinh; Xã hội học và chính sách cán bộ quân sự; Quân đội và nhà nước ở Mỹ la-tinh thế kỷ 19 và 20; Các lực lượng vũ trang, xã hội và tiến bộ xã hội (Liên Xô); Các lực lượng vũ trang Châu Phi; Xã hội học quân sự.

Tiểu ban 2- Kinh tế và xã hội: Các nền kinh tế và xã hội tư bản chủ nghĩa: Những mâu thuẫn mới⁽¹⁾: giai cấp, Nhà nước và thị trường; Thuyết xuyên quốc gia và trật tự xã hội chính trị mới; Các tác nhân của sự tổ chức lại về kinh tế (ví dụ các cơ quan tài chính các-ten, chính đảng, bộ máy quan liêu Nhà nước) và tác động của chúng đến cơ cấu giai cấp; Chế độ thầu khoán tư và công: các hình thức mới và chiến lược mới. Tác động của kinh tế đến các đặc điểm xã hội, văn hoá và cá nhân (Ba Lan *). Các nền kinh tế và xã hội xã hội chủ nghĩa: những mâu thuẫn đang nổi lên (Ba Lan *)

Tiểu ban 3- Nghiên cứu về cộng đồng: Tình hình phúc lợi đi đến đâu: tình trạng căng thẳng về tài chính ở đô thị và những cuộc nổi loạn của những người nộp thuế; Các chính sách đô thị; Các mạng lưới cộng đồng; Các quyết định về đô thị và chính sách công cộng; Lựa chọn nơi ở, xóm giềng; Những chủ đề đặc biệt về nghiên cứu cộng đồng.

Tiểu ban 4 - Xã hội về giáo dục: Phát triển giáo dục ở Mỹ la tinh; lý thuyết xã hội học vĩ mô và xã hội học giáo dục; Xung đột và hài hòa trong giáo dục ở những nước không phải là phương Tây; Nghèo khổ và giáo dục; Giáo dục về hệ tư tưởng: tác động xã hội của các lý thuyết về xung đột. Sự phân công lao động quốc tế mới và các chính sách và hoạt động giáo dục suốt đời (họp chung với tiểu ban 13). Giáo dục và các phong trào xã hội vì một thế giới công bằng hơn (Cộng hòa Dân chủ Đức). Lý thuyết và phương pháp luận trong xã hội học giáo dục.

Tiểu ban 5- Các quan hệ chủng tộc và dân tộc ít người: (Chủ đề trung tâm: Các hệ thống so sánh về chính trị và kinh tế với những mối quan hệ về chủng tộc). Giai cấp và cách nhìn toàn quốc về những mối quan hệ giữa các nhóm. Các quan hệ chủng và tộc trong các xã hội tư bản chủ nghĩa. *Các quan hệ chủng và tộc trong các xã hội xã hội chủ nghĩa*: Những nguồn gốc và hệ quả của các chính sách Nhà nước đối với dân tộc. Các sách tiếp

¹ Ban đầu dự định đề tài (Suy thoái và thất nghiệp của bá quyền Mỹ), về sau mới đổi thành đề ta này.

cận về các quan hệ chủng tộc.

Tiểu ban 6: - Nghiên cứu gia đình: Lý thuyết gia đình và chính sách xã hội. Hệ thống thân tộc trong các nước đang công nghiệp hóa. Các vai trò của lao động và các vai trò của gia đình; Xã hội học gia đình ở Mỹ la-tinh; Những tiến bộ trong các phương pháp luận về nghiên cứu gia đình; thời gian nhàn rỗi gia đình (hợp chung với tiểu ban 13).

Tiểu ban 7- Nghiên cứu về tương lai học: Các chỉ báo xã hội và tương lai. Bình đẳng nam giới là điều kiện tiên quyết cho công bằng quốc gia. Giáo dục và tình trạng thất nghiệp của thanh niên: bức tranh tương lai của nước Ý. Những nhu cầu của con người: những ưu tiên tương lai; Những vấn đề xã hội và các nghiên cứu toàn cầu (Ba Lan). Phác họa về xã hội, một cách tiếp cận mới về tương lai. Các phong cách sống và tương lai (Ba Lan); Các chỉ báo xã hội năm 2000 (Liên xô).

Tiểu ban 8- Lịch sử xã hội học: Những vấn đề phương pháp luận về lịch sử các khoa học xã hội. Các trào lưu xã hội học Pháp không theo Durkheim. Thuyết tiến hoá: đây đó, xưa nay. Thiết chế hóa xã hội học Marx và Durkheim trong lịch sử xã hội học và nhân chủng học.

Tiểu ban 9- Thực tế xã hội và cải tạo xã hội: Các tác nhân gây biến đổi và sự nghiên cứu trong hành động. Phụ nữ là tác nhân gây biến đổi trong các nước đang phát triển. Các quá trình xung đột về phát triển trong các nước đã công nghiệp hóa. Những nơi xảy ra biến đổi: vai trò của Nhà nước trong việc tổ chức nền khoa học. Biến đổi xã hội và các phương pháp nghiên cứu (Hungari *).

Tiểu ban 10 - Sự tham gia, kiểm soát và tự quản của công nhân: Kỹ thuật mới và nền dân chủ công nghiệp. Dân chủ và sự tham gia trong khu vực công cộng. Những hợp tác sản xuất cũ và mới. Sản xuất trì tuệ thất nghiệp và nền dân chủ công nghiệp. Sự tham gia, kiểm soát và tự quản của công nhân ở các nước đang phát triển. Sự tham gia kiểm soát và tự quản của công nhân ở các nước Nam Mỹ. Nền dân chủ công nghiệp trong môi trường kinh tế xã hội đang biến đổi. Nền dân chủ công nghiệp và lý thuyết về tổ chức. Tự quản của công nhân và phi tha hóa (hợp chung với tiểu ban 36).

Tiểu ban 11- Xã hội học về tuổi già: Xã hội học tuổi già ngày nay. Những vấn đề lý thuyết và các thực tế xã hội. Tiến tới một môn xã hội học về tri thức khoa học tuổi già. Nhà nước, cơ cấu xã hội và các chính sách với tuổi già (phối hợp với tiểu ban 19). Lao động, tuổi già, hưu trí và tiền hưu trí. Gia đình, thân tộc và những mối quan hệ và xung đột thế hệ. Tuổi già xét trên góc độ quá trình sống, các khía cạnh xã hội học vi mô và vĩ mô. Tuổi già, sức khỏe và chăm lo sức khỏe. Những vấn đề xã hội về tuổi già trong các nước đang phát triển.

Tiểu ban 12- Xã hội học về luật pháp: Phương pháp và lý thuyết trong xã hội học luật pháp. Các hệ thống pháp luật và các hệ thống xã hội. Các nghề luật pháp. Luật pháp trong hành động. Luật pháp và hành động tập thể. Những thiết chế còn đang tranh cãi. Luật pháp và biến đổi xã hội.

Tiểu ban 13- Xã hội học về thời gian nhàn rỗi (hợp chung với tiểu ban 4 (Ba Lan *)). Các chiều hướng phát triển trong xã hội học về thời gian nhàn rỗi (Tiếp). Những vấn đề phương pháp luận nghiên cứu xã hội học về thời gian nhàn rỗi (Hung, Ba Lan *). Lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội trong lãnh vực thời gian nhàn rỗi (Hung); Thời gian nhàn rỗi và gia đình (hợp chung với tiểu ban 6). Lao động và thời gian nhàn rỗi (hợp chung với tiểu ban 30); Thể thao và thời gian nhàn rỗi (hợp chung với tiểu ban 27); Những vấn đề thời gian nhàn rỗi ở Mỹ la-tinh.

Tiểu ban 14 - Xã hội học về giao tiếp, tri thức và văn hóa. Trật tự mới thế giới về thông tin và giao tiếp. Chức năng đang biến đổi của tri thức (phối hợp với Hội quốc tế về xã hội học tri thức). Những dự kiến thông tin (Hung *). Giao tiếp và văn hóa trong các nước đang phát triển. Giao tiếp và quyền công dân, Dư luận và tin tức của các phương tiện thông tin: tri thức của thế giới thứ ba (phối hợp với Hội Quốc tế về xã hội học tri thức): phân tích diễn từ tư tưởng và văn hóa.

Phiên họp thêm thứ 1. Văn hóa bình dân (Pop) (hợp chung với tiểu ban 13) (Ba Lan *).

Phiên họp thêm thứ 2. Ý nghĩa của văn hóa trong xã hội học (họp chung với tiểu ban 37) (Hung, CHDC Đức *).

Tiểu ban 15 - Xã hội học về y tế: Những vấn đề và kinh nghiệm về hợp tác quốc tế trong nghiên cứu y tế. Nhân viên y tế không chuyên: vai trò của họ trong việc chăm sóc sức khỏe ở những nước phát triển và thế giới thứ ba; y tế nghề nghiệp ở các nước phát triển và thế giới thứ ba; Xã hội học về sức khỏe và các hệ thống chăm sóc y tế ở châu Mỹ la - tinh. Những phát triển gần đây trong xã hội học về y tế ở châu Mỹ la - tinh. Tiến tới một môn xã hội học về sức khỏe. Hướng đi mác-xít trong xã hội học y tế. Một cách nhìn phê phán về sự phân công trong công tác bảo và sức khỏe.

Tiểu ban 16 - Các phong trào dân tộc và chủ nghĩa đế quốc: Dân tộc ngày nay trong phân tích xã hội học. Chủ nghĩa đế quốc và bá quyền. Các phong trào xã hội chủ nghĩa. Giải phóng dân tộc và phục hưng văn hóa. Hệ tư tưởng cách mạng và các phong trào dân tộc nhân dân ở châu Mỹ la-tinh.

Tiểu ban 17- Xã hội học và các tổ chức: Nền dân chủ công nghiệp và lý thuyết về tổ chức. Cách tân, tổ chức và biến đổi xã hội (Liên Xô). Lý thuyết xã hội học vĩ mô và các tổ chức. Xung đột quyền lực trong các tổ chức. Việc đề ra những quyết định chiến lược và các tổ chức.

Tiểu ban 18 – Xã hội học chính trị. Nhà nước phúc lợi hiện nay trong những năm 70: xung đột và biến đổi. Các nhà tư bản tổ chức ở Tây âu và Bắc Nam Mỹ. Giới thượng lưu và dư luận. Lý thuyết cách đo và chính sách tạo ra phúc lợi.

Tiểu ban 19 - Xã hội học về sự nghèo khổ, phúc lợi xã hội và chính sách xã hội: phúc lợi xã hội và đội quân lao động dự trữ. Tương lai của Nhà nước phúc lợi. Chính sách gia đình trong Nhà nước phúc lợi. Các chương trình chống nghèo khổ. Công bằng xã hội và những con đường thực hiện công bằng xã hội trong chính sách xã hội (Liên Xô); Phụ nữ và sự nghèo khổ (họp chung với tiểu ban 32); Phân tầng chính trị và chính trách công cộng (họp chung với tiểu ban 18 và tiểu ban 28). Tính năng động của sự tước đoạt (họp chung với tiểu ban 29). (Hung *); Sự nghèo khổ và trẻ em ở thế giới thứ ba (Hung *).

Tiểu ban 20 – Xã hội học về sức khỏe tinh thần: Sức khỏe tinh thần và bệnh tinh thần ở châu Mỹ la tinh: phi thiết chế hoá và hậu quả của nó. *Tha hoá* và sức khỏe tinh thần (họp chung với tiểu ban 36); Sức khỏe tinh thần ở châu Phi; Chính trị và tư tưởng trong sức khỏe tinh thần. Căng thẳng tâm lý xã hội: các chiều hướng về lý thuyết và nghiên cứu; Sức khỏe tinh thần và tôn giáo. Lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội học trong nghiên cứu về sức khỏe tinh thần.

Tiểu ban 21 – Phát triển khu vực và đô thị. Việc cấu trúc lại tư bản và lao động trong hệ thống khu vực và quốc tế. Những khả năng khác nhau đi tới chủ nghĩa tư bản và tính chất đang biến đổi của xung đột đô thị trong các nước tư bản trung tâm. Các đô thị và chủ nghĩa xã hội (Hung *).

Tiểu ban 22: - Xã hội học tôn giáo: Các phong trào tôn giáo mới: một hướng đi để hiểu xã hội. Các tôn giáo đứng trước tính hiện đại: Ấn độ giáo, Phật giáo và Hồi giáo. Tôn giáo và xã hội ngôn ngữ học. Các tôn Giáo ngày nay, các xã hội ngày nay, các lý thuyết ngày nay và sự biến đổi toàn cầu: tôn giáo ở các quốc gia mới: Tôn giáo và thế tục hóa ở các nước xã hội chủ nghĩa (Hung). Tôn giáo và cách ứng xử có liên quan đến cái chết.

Tiểu ban 23 - Xã hội học về khoa học: Xã hội học về khoa học: các khái niệm lý thuyết và những ứng dụng thực tế (Cộng hòa Dân chủ Đức). Những vấn đề xã hội về sự phát triển khoa học trong các nước thế giới thứ ba (Hung). So sánh các chương trình phân tích hiện nay trong xã hội học khoa học. Tranh luận về các hậu quả xã hội của tiến bộ khoa học - kỹ thuật. Tiến tới một khái niệm mới về khoa học.

Tiểu ban 24 - Sinh thái học xã hội (chủ đề chung): Tính chất khác nhau về lãnh thổ của các quốc gia: những điều tất suy về mặt xã hội học. Những phát triển mới đây trong nghiên cứu sinh thái học. Những khía cạnh sinh thái học về chất lượng sống. Biến đổi kỹ thuật và tổ chức không gian của đời sống xã hội. Những vấn đề phương pháp luận trong phân tích sinh thái học. Tính chất khác nhau về lãnh thổ của các quốc gia: những điều tất suy về mặt xã hội học. Không gian và thời gian. Sinh thái học cổ điển và sinh thái học hiện đại. Xã hội học

về chu cảnh.

Tiểu ban 25- Xã hội học ngôn ngữ: Sự giao tiếp, phương hướng và các giới xã hội của những công nhân chuyển cư và dân nhập cư: các quá trình và các điều kiện xã hội - cơ cấu xung đột, ngôn ngữ, ý thức ngôn ngữ và biến đổi xã hội. Điều tra dân tộc về Lao động và Trò chuyện, môi trường sinh hoạt và các tiểu sử. Những hiện tượng cơ bản về sự tương tác bằng lời và không bằng lời. Lời nói, tương tác, văn bản và cấu trúc tiểu sử trong các tổ chức. Bệnh lý học tâm lý và ngôn ngữ. Các điều kiện và hậu quả của việc học chữ in và các hình thức học chữ. Những vấn đề tri thức luận và phương pháp luận về việc xây dựng và nghiên cứu lý thuyết xã hội học ngôn ngữ. Những cách sử dụng xã hội học ngôn ngữ trong thực tế và sự quan tâm của công chúng đến xã hội học ngôn ngữ.

Tiểu ban 26 - Kỹ thuật xã hội: Sự phát triển các công đoàn độc lập (Ba Lan). Xã hội học với xã hội của nó (chẩn đoán vĩ mô). Những hậu quả cố ý và vô tình của những biến đổi về tổ chức. Nhà chính trị - chuyên gia. Dự luận. Nghiên cứu chính sách xã hội và vạch chính sách xã hội, những sự phát triển lý thuyết và phương pháp luận. Phúc lợi, lệch lạc và kinh tế (có thể hợp chung với tiểu ban 29)

Tiểu ban 27- Xã hội học thể thao: Lý thuyết và thực tế: những vấn đề phương pháp luận và sự chuyển hoá tri thức khoa học xã hội vào thể thao (Ba Lan *). Những vấn đề lý thuyết cụ thể và quan trọng trong xã hội học thể thao (Ba Lan, Liên Xô *). Thể thao ở châu Mỹ la- tinh. Thể thao, chính trị và quan hệ quốc tế. Thể thao, bạo lực và ứng xử tập thể. Thể thao là phong trào xã hội và phong cách sống (Cộng hoà Dân chủ Đức *). Thể thao, trò chơi và người già. Kinh tế học và các dịch vụ tự nguyện trong thể thao và thời gian nhàn rỗi (hợp chung với tiểu ban 13). Trẻ em, thanh niên và thể thao (Rumani *). Các khía cạnh liên quốc gia về nghề thể thao (có thể hợp chung với tiểu ban 30).

Tiểu ban 28 - Phân tầng xã hội : Các lý thuyết ngày nay về cơ cấu giai cấp và phân tầng xã hội (Ba Lan). Phân tầng và di động ở châu Mỹ la-tinh. Nghiên cứu so sánh về di động và phân tầng. Nghiên cứu lịch sử về di động và phân tầng. Phân tích cú liệu lịch sử đời sống (Ba Lan). Phân tầng và phân bố kiến thức trong xã hội. Phân tầng, chính trị và chính sách công cộng (hợp chung với tiểu ban 18 và 19).

Tiểu ban 29 - Lệch lạc và kiểm soát xã hội: Các lý thuyết về tội phạm. Lệch lạc và kiểm soát lệch lạc. Các cơ chế và thiết chế của sự kiểm soát xã hội (ví dụ: Cảnh sát. Quân sự. Bệnh viện tâm thần. Nhà tù). Các hình thức khác nhau của kiểm soát xã hội (ví dụ: toà án của công nhân, trung tâm tranh luận, các hệ thống cách mạng xã hội chủ nghĩa, các chương trình hành động của cộng đồng, giám sát tội phạm). Tội phạm chính trị của Nhà nước và chống Nhà nước (ví dụ: vi phạm quyền con người và các quyền tự do công dân, tra tấn, diệt chủng, gián điệp, phản quốc, khủng bố, chống đối có ý thức). Tội phạm, tham nhũng và quá trình phát triển (có thể hợp chung với tiểu ban 26). Những vấn đề cấp bách trong sự lệch lạc và vai trò của phụ nữ (có thể hợp chung với tiểu ban 32).

Tiểu ban 30 - Xã hội học lao động. Lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội (Liên Xô *). Các nghề nghiệp trong các môi trường quốc gia khác nhau (Ba Lan *). Những biến đổi chủ yếu về nội dung của công việc bàn giấy trong mối quan hệ với tổ chức lao động và tự động hoá. Ứng xử chính trị và ứng xử công đoàn của nhân viên. Kỹ thuật mới và tay nghề. Thái độ đối với lao động (Cộng hòa Dân chủ Đức). Những điều kiện của đời sống lao động (Ba Lan). Thị trường lao động, các mẫu thị trường và tình trạng thất nghiệp. Xã hội học lao động ở châu Mỹ la tinh. Lao động và thời gian nhàn rỗi (hợp chung với tiểu ban 13)

Tiểu ban 31 – Xã hội học về sự chuyển cư: Tình hình chuyển cư quốc tế ở Nam Mỹ: lý thuyết xã hội học và thực tế xã hội. Chuyển cư là một biến cố trong các quá trình dân số học và xã hội. Chuyển cư giữa Mêhicô, Mỹ và Canada: những vấn đề của thuyết lục địa. Các lý thuyết về chuyển cư và thực tế xã hội. Những người tỵ nạn là người chuyển cư: các thí dụ trên khắp thế giới. Thế giới thứ hai của những người chuyển cư: các lý thuyết mở rộng về chuyển cư áp dụng cho phụ nữ và trẻ em. Chuyển cư là sự lưu thông: những sự so sánh giữa các nền văn hóa. Những vấn đề phương pháp luận trong việc nghiên cứu chuyển cư.

Tiểu ban 32 - Phụ nữ và xã hội: Nghiên cứu về phụ nữ: tiến tới một cách nhìn toàn thế giới. *Phụ nữ và nền kinh tế đang biến đổi:* a) Phụ nữ và công cuộc công nghiệp hóa thế giới thứ ba, b) Phụ nữ và biến đổi khoa học kỹ thuật. *Phụ nữ và chính sách xã hội:* a) Tự chăm sóc, các hệ thống chăm sóc sức khỏe theo truyền thống và chăm sóc sức khỏe có tổ chức, vị trí đang thay đổi của người phụ nữ; b) Phụ nữ và sự nghèo khổ (hợp chung với tiểu ban 19); c) Sinh đẻ và chăm sóc con cái là những sự thách thức đối với chính sách xã hội. *Phụ nữ và lĩnh vực biểu tượng:* hình ảnh chiếu xạ của những người phụ nữ trên các phương diện truyền thống; sản xuất và tái sản xuất, phụ nữ và chính trị.

Tiểu ban 33- Logic và phương pháp luận trong xã hội học: những vấn đề phương pháp luận cho những năm 1980; Nghiên cứu xã hội học và những máy tính nhỏ; siêu khái niệm trong xã hội học và các khoa học xã hội khác (do tiểu ban phân tích khái niệm và thuật ngữ của Hội Xã hội học thế giới và Hội Khoa học chính trị thế giới cùng chủ trì); Những vấn đề phương pháp luận trong việc nghiên cứu các tổ chức phức hợp; Những vấn đề về phân tích lượng các mô hình toán học: Đo lường và mô hình hóa chất lượng sống; Những vấn đề phương pháp luận trong việc nghiên cứu chính sách. Các phương pháp và sự đo lường trong hiện tượng luận xã hội. Logic của Xã hội học biện chứng.

Tiểu ban 34 – Xã hội học thanh niên: Nghiên cứu xã hội học về thanh niên và thực tế xã hội (Rumani); Lý thuyết, xã hội học và các chính sách xã hội đối với việc làm cho thanh niên bước vào lao động. Các xã hội và các (nền văn hóa thanh niên) trong những năm 1980; sự liên tục và biến đổi (Rumani); Các sách lược phát triển quốc gia và vai trò của thanh niên ở châu Mỹ la tinh. Những điều kiện xã hội và sự phát triển nhân cách của thanh niên trong các xã hội ngày nay (Liên Xô). Khát vọng, sách lược xã hội và thành tựu trong việc thanh niên tham gia vào sự phát triển quốc gia và đời sống công cộng (Buagari *) (có thể hợp chung với tiểu ban 4 và tiểu ban 27).

Tiểu ban 35 - Phân tích khái niệm và thuật ngữ: Những khái niệm then chốt trong xã hội học chính trị: quyền lực, tập trung (phân quyền), phát triển; Sự phát triển các cuốn Từ vựng khoa học xã hội; Ý kiến về tính dân tộc trong các ngôn ngữ khác nhau. Những vấn đề về sự phát triển khái niệm trong xã hội học; Các siêu khái niệm trong xã hội học và các khoa học xã hội (dự định hợp chung với tiểu ban 33).

Tiểu ban 36 - Lý thuyết và nghiên cứu về tha hoá: Những bước tiến về lý thuyết và khái niệm. Chủ nghĩa xã hội và tha hóa. Những cách nhìn văn học, kịch và nghệ thuật đối với sự tha hoá. Giới tính, tình dục và tha hóa. Tự quản của công dân và phi tha hoá (hợp chung với tiểu ban 10). Tha hoá và sức khỏe tinh thần (hợp chung với tiểu ban 20). Tha hóa và kiểm soát xã hội (có thể hợp chung với tiểu ban 29).

Tiểu ban 37 – Xã hội học nghệ thuật: Vai trò của giá trị trong xã hội học nghệ thuật. Xã hội học về chính sách nghệ thuật (Liên Xô *) Xã hội học nghệ thuật và xã hội học văn hóa (Ba Lan * Hung). Những mối quan hệ giữa lý thuyết và thực tế trong xã hội học nghệ thuật (Liên Xô *) Vấn đề tính sáng tạo; Xã hội học về nghệ thuật ngày nay; Xã hội học về nền văn hoá bình dân (Pop) và văn hóa quần chúng (Bungari *). Nghệ thuật của thế giới thứ ba.

III - NHỮNG PHIÊN HỢP CỦA CÁC NHÓM ĐẶC BIỆT VÀ CÁC TỔ CHỨC KHÁC

Ngoài 37 tiểu ban nghiên cứu chính thức, đại hội còn có nhiều phiên họp của các *nhóm đặc biệt và các tổ chức khác*.

Nhóm đặc biệt nói chung cũng giống như tiểu ban nghiên cứu. Song chưa được chính thức công nhận có vị trí trong tổ chức của Hội Xã hội học quốc tế, nhằm thu hút sự quan tâm của nhiều người để có thể sớm tập họp nhau là thành tiểu ban nghiên cứu. Trong đại hội lần này, có 22 nhóm đặc biệt trình bày và thảo luận những vấn đề sau đây: Nhà ở và môi trường; Quỹ thời gian và hoạt động xã hội (Ba Lan); xã hội học về lâm sàng; Những cách tiếp cận mới về nghiên cứu bộ máy quan liêu: triển vọng ở châu Mỹ la-tinh; Nghiên cứu các

phong trào xã hội như thế nào? Xã hội học Phi châu và các xã hội Phi châu; Tiểu sử: dùng lời kẻ tiền sử để nghiên cứu xã hội; Hậu quả của ly hôn đến các gia đình (Hunggari); Xã hội học về tình cảm; Xã hội học hiện tượng luận; Xã hội học giải thích và cách tiếp cận cơ cấu - cá nhân: Các phương pháp luận nghiên cứu vai trò của nam và nữ như chỗ khớp nối giữa hệ thống sản xuất và các cấu trúc gia đình; Lý thuyết về các hệ thống xã hội; Phân tích so sánh về sự di động xã hội (Liên Xô); Lý thuyết và thực tế xã hội học về hai thành phố công nghiệp kế hoạch hóa mới ở Mêhicô và Vênezuela; Xã hội học về nông nghiệp; Tính tất yếu của xã hội học đối với các nước thế giới thứ ba; Sự phát triển xấu ngày nay: quá phát triển, phát triển phụ thuộc và kém phát triển; Các xã hội đang phát triển trong cuộc khủng hoảng thế giới ngày nay; Hợp tác giữa các nền văn hóa trong các tổ chức; Biện chứng pháp và xã hội học (Liên Xô); Xã hội học đạo đức và giá trị (Rumani).

Các tổ chức khác như các Hội Xã hội học của các nước các khu vực đã được công nhận là hội viên tập thể của Hội Xã hội học quốc tế, các tổ chức khoa học và chuyên môn khác, cũng có thể đề nghị Đại hội dành cho một vài phiên họp, với điều kiện là phải có nội dung chuyên môn sâu, khác với nội dung các phiên họp khác của Đại hội. và phải có ý nghĩa quốc tế đáng cho những người tham dự Đại hội quan tâm.

Trong đại hội lần này có 12 phiên họp của các tổ chức khác ngoài Hội Xã hội học quốc tế, đó là của: uy ban quốc gia về nghiên cứu xã hội học của Cộng hòa Dân chủ Đức với đề tài: “Bình đẳng và bất bình đẳng xã hội giữa công nhân và trí thức trong các xã hội xã hội chủ nghĩa: kết quả nghiên cứu so sánh 6 nước”. Trường Đại học Liên hợp quốc với đề tài: “Các khả năng Phát triển văn hóa xã hội trong một thế giới đang biến đổi: dự án Trường đại học Liên hợp quốc”. Hội Xã hội học Đài Loan với đề tài “Những biến đổi kinh tế xã hội ở châu Á: vấn đề và triển vọng”. Nhóm nghiên cứu xã hội học Liên - Mỹ với đề tài “Quan hệ Mỹ - Mêhicô gần đây”, Hội Xã hội học Thiên chúa giáo với đề tài “Hướng đi xã hội học theo Thiên chúa giáo”. Ngoài ra các tổ chức Xã hội học trí thức quốc tế, Hội xã hội học nông thôn quốc tế, Hội xã hội học lâm sàng, Viện Xã hội học quốc tế, Hội Kinh tế tự quản quốc tế, Hội nghiên cứu xâm lược quốc tế, Tổ chức nghiên cứu hành động tình nguyện và các Hội tình nguyện.

Nhìn qua các chủ đề và đề tài trên đây, người ta đã có thể phần nào thấy được tính chất tiến bộ của Đại hội. Tuy nhiên, còn phải đợi xem sự thể hiện các chủ đề và đề tài đó trong nội dung các báo cáo và tham luận. Dù sao, sự tham gia càng ngày càng đông đảo của các nhà xã hội học từ các nước xã hội chủ nghĩa vào các hoạt động của Đại hội, chưa kể đến xu thế đi tìm cách tiếp cận mác-xít (ở các nhà xã hội học tiến bộ thuộc các nước khác, đã chứng tỏ rằng xã hội học mác xít đang dần dần có khả năng trở thành xã hội học của thời đại chúng ta và được tiếp nhận một cách phổ biến.

Từ Đại hội III (1956) Liên Xô đã bắt đầu tham gia và tranh luận, cất lên tiếng nói chính thống của xã hội học mác-xít. Tại Đại hội VI (1966), các nhà xã hội học mác xít đã phê phán quan niệm phi tư tưởng hoá xã hội học đang thịnh hành thời đó trong giới xã hội học tư sản, cũng như quan niệm hội tụ xã hội học mác xít với xã hội học tư sản. Đặc biệt Đại hội VII (1970) lần đầu tiên được tổ chức tại một nước xã hội chủ nghĩa (Varna – Bungari) đã đánh dấu ảnh hưởng rõ rệt của các tư tưởng mác xít trong nghiên cứu xã hội học về sự trưởng thành của đội ngũ các nhà xã hội học các nước xã hội chủ nghĩa. Trong lời chào mừng Đại hội này, nhân danh nước chủ nhà; đồng chí Tôđô Gipcốp, Bí thư thứ nhất ủy ban trung ương Đảng cộng sản Bungari, chủ tịch hội đồng Nhà nước nước Cộng hòa Nhân dân Bungari, đã phát biểu: “Tôi tin rằng không ai trong số các vị ở đây sẽ lấy làm ngạc nhiên về niềm tin tưởng sâu sắc của chúng tôi rằng chính lý luận Mác-lênin trong đó có xã hội học Mác-lênin - có thể đưa ra được lời giải đáp thích đáng nhất cho các vấn đề này (*những vấn đề xã hội ngay nay-HHT*), và chỉ các giai cấp và nhóm xã hội tiến bộ do giai cấp công nhân lãnh đạo mới có thể giải quyết được những vấn đề đó nhân danh hòa bình, tự do và hạnh phúc của con người. Niềm tin tưởng này bắt nguồn từ kinh nghiệm lịch sử của nhiều dân tộc. Nó cũng bắt nguồn từ kinh nghiệm của dân tộc chúng tôi”. Do ảnh hưởng của Đại hội VII trong Đại hội VIII, người ta đã thấy một số đáng kể các nhà xã hội học phương tây đi tìm cách tiếp cận mác xít trong nghiên cứu, nhằm tránh khỏi cơn khủng hoảng bế tắc của xã hội học tư sản đương thời. Xu hướng này tiến hóa đến mức trong Đại hội IX, Chủ tịch đương nhiệm của Hội Xã hội học quốc tế là Tim Bottomore đã phát biểu trước Đại hội: “Khuyh hướng mác xít đã vượt hẳn các khuyh hướng khác về mức độ

phổ biến cũng như về sức tác động đến các quá trình sống thực sự, về tính định hướng trong việc giải thích các biến đổi xã hội và các phong trào ngày nay, và mức độ sâu sắc của bộ máy khái niệm đã được nghiên cứu ra". Quả vậy, bộ máy các phạm trù mác xít đã được rất nhiều nhà xã hội học trong Đại hội sử dụng làm phương tiện phân tích các vấn đề kinh tế xã hội. Cũng còn nói thêm rằng, từ sau Đại hội IX, Ban Chấp hành cũng như Hội đồng Nghiên cứu và Ủy ban phối hợp nghiên cứu của Hội Xã hội học quốc tế đều đã tổ chức những cuộc họp tại các nước xã hội chủ nghĩa (Jablonna - Ba Lan, 8-1980; Budapest - Hunggari, 9-1980; Tbilissi - Liên Xô, 8-1981; Berlin - CHDC Đức 6/1982). Những cuộc họp này đã góp phần không nhỏ vào việc chuẩn bị cho Đại hội xã hội học thế giới lần thứ X ở Mêhicô 1982.